

Габрилевич Олексій Володимирович
аспірант,
Національний університет водного господарства
та природокористування

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-481-1-4>

СТРАТЕГІЧНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАФТОПЕРЕРОБНОГО СЕКТОРУ

Нафтопереробний сектор відіграє ключову роль у глобальній економіці, однак стикається з численними викликами, серед яких ринкова волатильність, посилення регуляторного тиску, геополітичні ризики та необхідність адаптації до переходу на альтернативні енергетичні джерела. В умовах глобальної енергетичної трансформації забезпечення стратегічних інвестицій є вирішальним фактором для забезпечення стабільного розвитку та конкурентоспроможності галузі [4].

Оновлення нафтопереробних заводів є ключовим фактором підвищення продуктивності та зниження експлуатаційних витрат. Сучасні інвестиційні стратегії спрямовані на:

1. Впровадження енергоефективних технологій для зменшення споживання ресурсів і підвищення ККД виробничих процесів.
2. Використання автоматизованих систем управління виробництвом (APCS), що дозволяють оптимізувати потоки сировини, знизити втрати нафти та покращити якість продукції.
3. Будівництво нових установок глибокої переробки нафти, які дозволяють підвищити вихід світлих нафтопродуктів, знизити виробництво мазуту та скоротити екологічний слід підприємств.
4. Використання каталітичних та гідроочисних технологій для покращення якості палива відповідно до міжнародних екологічних стандартів [1].

У сучасних умовах традиційна нафтопереробка вже не є достатньо рентабельною, тому підприємства активно інвестують у розширення асортименту продукції та перехід до нових ринкових сегментів. Розвиток нафтохімічного виробництва спрямований на перехід до випуску полімерів, синтетичних смол і мастильних матеріалів, які мають високу додану вартість та стабільний попит на світовому ринку. Поряд із цим, виробництво альтернативних видів палива, таких як біопаливо, синтетичне паливо та водень, стає одним із ключових напрямів інвестування у відповідь на посилення міжнародних екологічних стандартів та необхідність скорочення викидів CO₂. Важливим аспектом розвитку є впровадження низьковуглецевих технологій, зокрема виробництво зеленого водню на основі електролізу та блакитного водню із застосуванням технологій уловлювання та зберігання вуглецю (CCS), що відкриває нові можливості для інтеграції нафтопереробних підприємств у відновлювану енергетику. Крім того, значна увага приділяється інтеграції з відновлюваними енергетичними системами, що передбачає впровадження сонячних та вітрових електростанцій для власного енергозабезпечення нафтопереробних заводів, що дозволяє зменшити залежність від традиційних джерел енергії та підвищити загальну ефективність виробничих процесів [4].

Швидке зростання ролі цифрових технологій змушує нафтопереробні підприємства інвестувати у модернізацію IT-інфраструктури та автоматизацію бізнес-процесів. Основні напрями цифрової трансформації включають:

- використання штучного інтелекту (AI) та машинного навчання для прогнозування попиту, аналізу ефективності виробничих процесів та управління ризиками;
- запровадження Інтернету речей (IoT) для моніторингу обладнання у реальному часі, що дозволяє скоротити простой, оптимізувати витрати на технічне обслуговування та запобігти аваріям;
- розвиток блокчейн-технологій для підвищення прозорості ланцюгів постачання та автоматизації фінансових операцій;

- цифрові двійники (digital twins) – створення віртуальних копій нафтопереробних підприємств для тестування різних виробничих сценаріїв без ризику для реальних процесів;
- автоматизація ланцюгів постачання через використання роботизованих систем управління логістикою, що сприяє скороченню витрат та підвищенню ефективності [2].

Нафтопереробні підприємства є одними з найбільших джерел промислових викидів, що змушує їх активно інвестувати у зелені технології та реалізовувати проєкти, спрямовані на зменшення екологічного навантаження. Одним із ключових напрямів є впровадження технологій уловлювання та зберігання вуглецю (CCS), що дозволяють значно скоротити викиди CO₂ та зробити виробничі процеси більш екологічно відповідальними. Важливим елементом екологічної трансформації стає перехід до екологічно чистих видів палива, зокрема відновлюваного дизелю та біоетанолу, які відповідають сучасним міжнародним стандартам і сприяють скороченню викидів парникових газів [4]. Окрім цього, підприємства активно впроваджують стратегії мінімізації промислових відходів, що включають повторне використання води, утилізацію побічних продуктів нафтопереробки та створення безвідходних виробничих процесів. Додатковим пріоритетом стає зниження загального енергоспоживання за рахунок інвестицій у відновлювані джерела енергії та підвищення енергоефективності виробництва, що дозволяє не лише зменшити вплив на довкілля, а й оптимізувати витрати енергоресурсів у довгостроковій перспективі.

Отже, стратегічні інвестиції у нафтопереробний сектор є необхідною умовою для його адаптації до сучасних викликів. Інфраструктурна модернізація, розширення продуктового портфеля, цифрова трансформація та екологічна сталість – основні напрями, що визначатимуть конкурентоспроможність галузі у майбутньому. Для ефективного розвитку необхідно забезпечити державну підтримку інвестиційних програм, сприяти залученню міжнародного капіталу та стимулювати інтеграцію підприємств у глобальні екологічні ініціативи.

Література:

1. Бахур Н.В. Інвестиційне забезпечення розвитку регіонів України: проблеми та шляхи їх вирішення. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9063>
2. Гасанов С.С., Штангрет А.М., Котляревський Я.В. Антикризове корпоративне управління: теоретичні та прикладні аспекти. Київ : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2012. 301 с.
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991. № 1560-XII. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua>
4. Концепція розвитку газо- та нафтопереробної промисловості України до 2025 року. URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/Proekt/2020/19022020/3_Концепція.НП_зас.ЦОВВ_Концепція.pdf